

Δίκαιο του Ανταγωνισμού και Covid-19

Η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης η οποία διάγουμε λόγω της πανδημίας του κορονοϊού Covid-19 επέφερε τεράστιες αλλαγές στην καθημερινότητα μας, στην εργασία μας και στη συμπεριφορά μας, γενικότερα, καθώς και στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των πολιτών. Ομοίως, οι επιχειρήσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας αυτή την περίοδο αντιμετωπίζουν τεράστιες προκλήσεις κατά την αναπροσαρμογή των λειτουργιών και δραστηριοτήτων τους στο πλαίσιο μιας προσπάθειας να ανταποκριθούν στις μεταβολές των οικονομικών συνθηκών.

Κάποιες επιχειρήσεις ήδη αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα λόγω της μείωσης της ζήτησης των προϊόντων ή υπηρεσιών τους, με συνεπακόλουθη μείωση της ρευστότητάς τους θέτοντας σε αμφισβήτηση την οικονομική τους επιβίωση, ενώ άλλες βλέπουν τη ζήτηση για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους να αυξάνεται δραματικά. Επίσης, αριθμός επιχειρήσεων αντιμετωπίζει ζητήματα με τη διακοπή ή την αναστάτωση της αλυσίδας διανομής τους τα οποία ενδεχόμενα να προκαλέσουν την αδυναμία εξυπηρέτησης των πελατών τους – ενδιάμεσων ή τελικών.

Ταυτόχρονα, κυβερνήσεις ανά το παγκόσμιο, συμπεριλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας, λαμβάνουν μέτρα για τον περιορισμό του ιού τα οποία επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την ανταγωνιστική αγορά και τις συνθήκες ανταγωνισμού, όπως την παροχή βοήθειας σε επιχειρήσεις, κρατικές ενισχύσεις, ακόμα και καθορισμό τιμών συμπεριλαμβανομένης και της επιβολής πλαφόν σε τιμές προϊόντων τα οποία κατέστησαν αυστηρώς αναγκαία, όπως αντισηπτικά και προϊόντα προσωπικής υγιεινής. Περαιτέρω, ενώσεις επιχειρήσεων προβαίνουν σε συλλογικές αποφάσεις οι οποίες δεσμεύουν τα μέλη τους, όπως για παράδειγμα ο Σύνδεσμος Τραπεζών σε σχέση με την αναστολή εκποιήσεων ενυπόθηκων ακινήτων.

Στην παρούσα συγκυρία το Δίκαιο του Ανταγωνισμού έχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει για να διασφαλιστούν τα συμφέροντα των καταναλωτών καθώς και η υγιής δομή της ανταγωνιστικής αγοράς.

Το Δίκαιο του Ανταγωνισμού σε περίοδο κρίσης

Εν μέσω αυτής της κατάστασης στην οποία επικρατούν ιδιαίτερες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες είναι τεράστιας σημασίας για τις επιχειρήσεις να λαμβάνουν υπόψη τους το Δίκαιο του Ανταγωνισμού και να συμμορφώνονται με αυτό πριν λάβουν οποιοσδήποτε αποφάσεις ή προβούν σε πράξεις που θα χαράξουν την πορεία τους στην αγορά, ούτως ώστε να μη βρεθούν εκτεθειμένες στο μέλλον.

Ενδεχόμενα, σε αυτή τη συγκυρία, επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στο ίδιο επίπεδο της αγοράς, να επιθυμούν να συνεργαστούν για να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες οι οποίες προέκυψαν, λαμβάνοντας μέτρα κατά τρόπο συλλογικό. Πριν τη λήψη και εφαρμογή τέτοιας απόφασης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες παράμετροι του Δικαίου του Ανταγωνισμού.

Ο Νόμος περί Προστασίας του Ανταγωνισμού, Ν. 13(Ι)/2008, ως έχει τροποποιηθεί («Νόμος Ανταγωνισμού»), καθώς και ο περί Ελέγχου των Συγκεντρώσεων Επιχειρήσεων Νόμος, Ν. 83(Ι)/2014 («Νόμος Συγκεντρώσεων»), εξακολουθούν να εφαρμόζονται. Σε αντίθεση με τα Δικαστήρια τα οποία, για παράδειγμα, στις αστικές υποθέσεις, έχουν αναστείλει τις προθεσμίες οι οποίες προβλέπονται από τους Θεσμούς και τις τιθέμενες δικαστικά προθεσμίες για περίοδο από τις 17 Μαρτίου 2020 μέχρι τις 30 Απριλίου 2020, οι προθεσμίες με βάση τον Νόμο Συγκεντρώσεων δεν έχουν ανασταλεί.

Ο δε Νόμος Ανταγωνισμού δεν προβλέπει παραγραφή σχετικά με την διαπίστωση παραβάσεων των άρθρων 3 και 6 αυτού (υπάρχει προθεσμία επιβολής προστίμου αλλά όχι παραγραφή) αλλά ούτε και έχει ανασταλεί η εφαρμογή του ή η εφαρμογή κάποιων διατάξεων αυτού όπως για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο σχετικά με τις υπεραγορές.¹

Η Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού («Ε.Α.») προχώρησε στην έκδοση Δελτίων Τύπου αναφορικά με την «Εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε ειδικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες» καθιστώντας ξεκάθαρο ότι η παρούσα συγκυρία δεν πρέπει να αποτελέσει λόγο στρέβλωσης των υγιών συνθηκών ανταγωνισμού και ευκαιρία εκμετάλλευσης των καταναλωτών.² Περαιτέρω, η Ε.Α. επισημαίνει ότι στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της, θα εξετάζει *«κατά άμεση προτεραιότητα, κάθε σχετική περίπτωση που θα υποπέσει στην αντίληψή της, μέσω καταγγελίας, αίτησης επιείκειας από μέλος καρτέλ, ή άλλων πηγών πληροφόρησης (τύπος, διαδίκτυο, δημόσιες ανακοινώσεις κ.λπ.) εκμεταλλευόμενες το ειδικό αυτό ζήτημα δημόσιας υγείας και τις ευαισθησίες του καταναλωτικού κοινού και θα επιβάλλει αυστηρότατες κυρώσεις στις επιχειρήσεις που τυχόν εφαρμόζουν παρόμοιες αντιανταγωνιστικές πρακτικές.»*

Ακολούθως, στις 20 Μαρτίου 2020 η Ε.Α. ανακοίνωσε την έναρξη διεξαγωγής έρευνας στην Αγορά Υγειονομικού Υλικού και την αποστολή χιλιάδων ερωτηματολογίων σε επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στις εν λόγω αγορές, ενώ στις 27 Μαρτίου 2020 ανακοινώθηκε η σύσταση της ειδικής ομάδας κρούσης «Covid-19_Competition» η οποία έχει ως σκοπό την ενημέρωση των πολιτών και επιχειρήσεων σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων του Ανταγωνισμού.³

Περαιτέρω, αρχές ανταγωνισμού σε χώρες όπως η Ιταλία και η Κίνα ήδη ξεκίνησαν διαδικασίες διερεύνησης ενδεχόμενων παραβάσεων του Δικαίου του Ανταγωνισμού ή/και έχουν εκδώσει καταδικαστικές αποφάσεις.

¹ **“Supermarkets to share staff and delivery vans under Government plans to relax competition laws during coronavirus outbreak”**
<https://www.telegraph.co.uk/politics/2020/03/19/supermarkets-share-staff-delivery-vans-government-plans-relax/>

² **«Εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε ειδικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες»**
<https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/831-deltio-typou-antiantagonistikos-praktikes-se-eidikis-koinonikes-kai-oikonomikes-synthikes.html>

«Εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε συμβάσεις προμήθειας και συμφωνίες διανομής (κάθετες συμφωνίες)» <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/836-deltio-typou-efarmogi-kanonon-antagonismoy.html>

³ **«Σύσταση Ομάδας Κρούσης στην Επιτροπή Ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση πιθανών στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό λόγω της πανδημίας Covid -19»**
<https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/853-deltio-typou-omada-kroysis-kata-antiantagonistikon-praktikon-logo-covid-19.html>

Η Ανακοίνωση της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού («Ε.Π.Α.»)

Η Ε.Π.Α. στις 23 Μαρτίου 2020 προέβη σε αναδημοσίευση της Κοινής Ανακοίνωσης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού αναφορικά με την εφαρμογή του Δικαίου του Ανταγωνισμού κατά την διάρκεια της κρίσης που επέφερε η πανδημία του Κορονοϊού («Ανακοίνωση») και την επόμενη ημέρα δημοσίευσε την Ανακοίνωση μεταφρασμένη στα Ελληνικά αναφέροντας εισαγωγικά ότι στο πλαίσιο της αναγνώρισης των κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών από την εξάπλωση του κορονοϊού συμφώνησε στην έκδοση του Κοινού Ανακοινωθέντος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού.⁴

Στην Ανακοίνωση επιβεβαιώνεται αρχικά το ότι η εφαρμογή του Δικαίου του Ανταγωνισμού δεν αναστέλλεται σε περιόδους κρίσης. Ακόμα και στις παρούσες συνθήκες θα πρέπει να διασφαλίζεται ένα ισοδύναμο πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Παρά ταύτα, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού αναγνωρίζοντας ότι αυτές οι εξαιρετικές συνθήκες δυνατό να δημιουργήσουν την ανάγκη για τις επιχειρήσεις να συνεργαστούν μεταξύ τους ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη προμήθεια και η δίκαιη διανομή προϊόντων που χαρακτηρίζονται από ελλείψεις, σε όλους τους καταναλωτές, αναφέρει ότι **δεν θα επέμβει σε σχέση με αναγκαία και προσωρινά μέτρα τα οποία θα τεθούν σε εφαρμογή με σκοπό την αποφυγή δημιουργίας ελλείψεων στις προμήθειες.**

Είναι επίσης ενδιαφέρον το ότι γίνεται αναφορά στις παρούσες συνθήκες και στο ότι αυτές θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της συμβατότητας των πράξεων ή συμπεριφορών των επιχειρήσεων με τους κανόνες ανταγωνισμού:

«Λαμβάνοντας υπόψη τις παρούσες συνθήκες, τέτοια μέτρα δεν φαίνεται ότι θα παρουσίαζαν προβλήματα, αφού είτε δεν θα επρόκειτο περί περιορισμού του ανταγωνισμού υπό το Άρθρο 101 της ΣΛΕΕ/ 53 ΕΟΧ ή θα δημιουργούσαν αποδοτικότητες οι οποίες θα υπερτερούσαν των όποιων περιορισμών του ανταγωνισμού.»

Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η πρόθεση αποχής επέμβασης ή λήψης μέτρων αφορά μόνο τα αναγκαία και προσωρινά μέτρα που αποσκοπούν στη διασφάλιση απρόσκοπτης προμήθειας προϊόντων. Σε σχέση με άλλα είδη συμπράξεων και ειδικά σε σχέση με προϊόντα τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την προστασία της υγείας των καταναλωτών στις παρούσες συνθήκες (π.χ. μάσκες προσώπου και απολυμαντικά υγρά) το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού και η Ε.Π.Α. προειδοποιούν ότι **δεν θα διστάσουν να λάβουν μέτρα εναντίον επιχειρήσεων οι οποίες ενδεχόμενα να εκμεταλλευτούν την παρούσα κατάσταση είτε με τη δημιουργία καρτέλ είτε με την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.**

Στην τελευταία παράγραφο της Ανακοίνωσης γίνεται αναφορά σε κάθετες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, στην ουσία προτρέποντας επιχειρήσεις - βιομηχανίες **να θέσουν μέγιστες τιμές για τα προϊόντα τους, ως ένα μέτρο περιορισμού αδικαιολόγητων αυξήσεων των**

⁴ «Κοινή Ανακοίνωση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού αναφορικά με την εφαρμογή του Δικαίου του Ανταγωνισμού κατά την διάρκεια της κρίσης που επέφερε η πανδημία του Κορονοϊού.»
<http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/DC78ECA9D559C7B0C22585350043AD3A?OpenDocument>

τιμών στο επίπεδο διανομής των προϊόντων, πράγμα το οποίο επιτρέπεται και με βάση τους υφιστάμενους κανονισμούς.

Περιορισμός του Ρίσκου

Δεδομένης της συνεχιζόμενης ισχύος και εφαρμογής του Νόμου Ανταγωνισμού οι επιχειρήσεις πρέπει να εξακολουθούν να συμμορφώνονται με αυτόν παρά το γεγονός ότι διανύουμε μια περίοδο κρίσης και έκτακτης ανάγκης, κατά τη διάρκεια της οποίας επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων ενδεχομένως να κρίνουν ότι είναι προς το συμφέρον τους, για παράδειγμα, να συντονίσουν τις ενέργειες τους (ακόμα και σε περιπτώσεις που αυτό θα γίνει καλόπιστα με σκοπό την αντιμετώπιση αναγκών που δημιουργούνται λόγω της πανδημίας και της κρίσης στη δημόσια υγεία).

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται:

A) Σε σχέση τις παράνομες συμπράξεις (άρθρο 3 του Νόμου Ανταγωνισμού) απαγορεύονται οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων:

- τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,
- τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων,
- τη γεωγραφική ή άλλη κατανομή των αγορών ή των πηγών προμήθειας,
- την εξάρτηση της σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή από μέρους των αντισυμβαλλόμενων πρόσθετων υποχρεώσεων, οι οποίες, κατά τη φύση τους ή σύμφωνα με τις κρατούσες εμπορικές συνήθειες, δε συνδέονται με το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών,
- η ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών π.χ. σε σχέση με μελλοντική συμπεριφορά, τιμές και παραγωγή.

Η Ε.Π.Α. με βάση την Ανακοίνωση φαίνεται ότι θα απέχει από την επέμβαση και λήψη μέτρων εναντίον επιχειρήσεων μόνο στην περίπτωση όπου τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται είναι αναγκαία και προσωρινά και τίθενται σε εφαρμογή με σκοπό την αποφυγή δημιουργίας ελλείψεων στις προμήθειες.

B) Σε σχέση με την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 6[1]) και/ή θέσης οικονομικής εξάρτησης (άρθρο 6[2]) του Νόμου Ανταγωνισμού:

Σημειώνεται ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά έχουν ειδική ευθύνη έναντι των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά να μην καταχρώνται το οικονομικό, επιχειρηματικό ή διαπραγματευτικό τους προβάδισμα σε βάρος του πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού. Ο Νόμος Ανταγωνισμού ωστόσο δεν απαγορεύει μόνο την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης αλλά και τις καταχρηστικές πρακτικές επιχείρησης που βρίσκεται σε θέση οικονομικής εξάρτησης έναντι πελατών της,

προμηθευτών, παραγωγών, διανομέων, αντιπροσώπων και γενικότερα εμπορικών συνεργατών.

Ειδικά αυτή την περίοδο η προσοχή των καταναλωτών καθώς και της Ε.Π.Α. θα είναι στραμμένη στις τιμές των προϊόντων, και ειδικά των προϊόντων πρώτης ανάγκης, και συνεπώς υπάρχει αυξημένο ρίσκο για την υποβολή καταγγελιών ή και αυτεπάγγελτων ερευνών οι οποίες αφορούν εκμεταλλευτικές πρακτικές όπως η υπερτιμολόγηση ή την επιβολή αθέμιτων όρων συναλλαγής.

Περαιτέρω, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και σε σχέση με πρακτικές και συμπεριφορές στην αγορά που ενδεχόμενα να αποκλείουν ανταγωνιστές της δεσπόζουσας επιχείρησης όπως περιπτώσεις άρνησης πώλησης ή προμήθειας και δεσμοποίησης προϊόντων.

Καταληκτικό Σχόλιο

Ζούμε πρωτόγνωρες καταστάσεις. Οι επιχειρήσεις και οι πολίτες προσπαθούν καθημερινά να προσαρμοστούν σε μια νέα πραγματικότητα. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές κατά τη χάραξη της εμπορικής τους πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων, ειδικά σε σχέση με ζητήματα όπως η τιμολόγηση, διάθεση προϊόντων, συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, ενδεχόμενη άρνηση προμήθειας σε πελάτες τους, για να περιορίσουν το ρίσκο καταγγελιών εναντίον τους, διεξαγωγής έρευνας (η οποία ενδεχόμενα να διαρκέσει αρκετά χρόνια) και επιβολής αυστηρών προστίμων τα οποία υπολογίζονται επί του κύκλου εργασιών τους.

Χάρης Σατσιάς
Λέλλος Π. Δημητριάδης Δικηγορικό Γραφείο Δ.Ε.Π.Ε.

09 Απριλίου 2020

*Το πιο πάνω άρθρο συγγράφηκε για καθαρά ενημερωτικούς σκοπούς και δεν πρέπει να εκληφθεί ως νομική συμβουλή. Δεν εγγυόμαστε την πληρότητα του ή την ορθότητα του περιεχομένου του ούτε και υπέχουμε οποιασδήποτε ευθύνης σε περίπτωση πρόκλησης ζημιάς ή απώλειας.